

บทที่ 4

บทสรุป

ผลงานศิลปกรรมวิทยานิพนธ์ชุด “มายาคติจากเครื่องรางของขลังไทย” สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงในวิถีความเชื่อของเครื่องรางของขลังไทย โดยการแสดงภาพถ่ายที่บันทึกจากตลาดเครื่องรางและชุมชนในสังคมปัจจุบัน พร้อมเสนอร่วมกับถ้อยคำต่างๆเพื่อกระตุ้นและตั้งคำถามเพื่อชวนให้ผู้ชมก่อนหรือแตกประเด็นคิดเกี่ยวกับมายาคติที่อยู่ภายใต้ความเชื่อจากเครื่องรางของขลัง โดยข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจหลายประการ เริ่มจากข้อสงสัยและข้อคำถามในวิถีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางในปัจจุบันที่อ้างพุทธศาสนาในการผลิตโดยเรียกว่า “วัตถุมงคล” ที่ขัดแย้งกับหลักธรรมะของศาสนาพุทธ และการศึกษาข้อมูลของความเป็นมาของเครื่องรางของขลังที่พบว่า กุศโลบายจากการสร้างเครื่องรางขึ้นเพื่อแจกให้ผู้คนในโอกาสใดเป็นเครื่องป้องกันภัยนั้นได้เปิดช่องทางให้ผู้ผลิตเครื่องรางกล่าวอ้างคำว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ได้ทำการโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้บริโภค โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่างๆรวมไปถึงการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ที่เป็นไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นคุณค่าและหลงเชื่อว่าเครื่องรางเหล่านั้นจะดลบันดาลให้เกิดอำนาจวาสนาและความร่ำรวยเพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ได้นำไปสู่แนวความคิดในการสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านผลงานศิลปกรรมชุดนี้

จากการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้ประสบการณ์ตรงจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและบันทึกภาพในการสร้างสรรค์ ซึ่งได้พบเห็นความเปลี่ยนแปลงในการผลิตรูปลักษณ์เครื่องรางที่ผสมผสานกับความเชื่อในอดีตและเกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบัน รวมถึงการเรียนรู้ในการใช้ถ้อยคำร่วมสร้างสรรค์กับผลงานภาพถ่ายโดยนำเสนอผลงานภาพถ่ายลักษณะอินสตอลเลชั่น จนถึงการปรับเปลี่ยนการติดตั้งเพื่อความเหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อสร้างผลงานให้เกิดภาวะต่างๆและกระตุ้นให้ผู้ชมได้เกิดความรู้สึกต่างๆจากผลงาน

อย่างไรก็ตามความเชื่อเรื่องในเรื่องโชคลางถูกสะสมมานาน มีพัฒนาการอันแข็งแกร่งขึ้นด้วยการฉวยโอกาสของการค้า คำว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ให้ผลสูงในการปิดทางให้ผู้ที่ไม่เชื่อ ไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวและไม่ไขความสว่างให้กับผู้ที่หลงเชื่อ พร้อมกันนั้นก็เปิดทางให้กับผู้ค้าขายพัฒนาเครื่องรางเพิ่มการหลงเชื่อมากขึ้น ถึงแม้ผลงานชุด “มายาคติจากเครื่องรางของขลังไทย” ไม่ใช่

เครื่องมือชั้นดีต่อการ โคนล้มความเชื่อของเครื่องรางในด้านหวังรวย แต่ทว่าเป็นเครื่องช่วยสะกิดในรูปแบบหนึ่งของงานศิลปกรรม ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยของสังคมไทย ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงออกถึงเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็น โดยการตั้งคำถามในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องและเสนอต่อผู้ชมในสังคมตาม โอกาสที่สมควร อย่างน้อยที่สุด ข้าพเจ้าก็ได้ตั้งประเด็นคำถามของต่อสังคมด้วยการเสนอเป็นผลงานศิลปกรรมและอธิบายไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ผลจากการแสดงนิทรรศการ

การเผยแพร่ผลงานชุด “มายาคติจากเครื่องรางของขลังไทย” ในรูปแบบงานศิลปกรรมเพื่อเผยแพร่สาธารณชน ในพื้นที่ห้องนิทรรศการคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 21 - 30 กรกฎาคม 2554 นั้น ข้าพเจ้าได้สนทนากับผู้ชมหลายคน บ้างก็สนทนาถึงความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางที่มีความเกี่ยวเนื่องจากเนื้อหาในผลงานและโยงไปถึงความเชื่อต่างๆที่อยู่ในสังคม บ้างก็สนทนาเกี่ยวกับผลงานศิลปะของข้าพเจ้าในเชิงเทคนิคและวิธีการนำเสนอผลงาน ในที่นี้ข้าพเจ้าได้เลือกข้อวิจารณ์ต่างๆจากทัศนคติของผู้ชมที่มีความขัดแย้งกันมานำเสนอและสรุปอภิปรายถึงผลงานของข้าพเจ้าเองจากความคิดเห็นเหล่านั้น

“เครื่องรางของขลังเหล่านี้มีการผลิตออกมามากมายที่เน้นขายความเชื่อของการบันดาลความร่ำรวยและพบเห็นได้ทั่วไปในสังคม งานศิลปะชุดนี้ที่สร้างขึ้นเพื่อตั้งคำถาม มีความน่าสนใจในการนำเสนอและเปิดประเด็นเรื่องความเชื่อจากชีวิตประจำวัน”

“เรื่องความเชื่อเหล่านี้ เป็นเรื่องธรรมดาที่อยู่ร่วมกับคนในชีวิตประจำวัน ผู้ที่เชื่อหรือผู้ที่ไม่เชื่อในเครื่องรางของขลังก็เป็นสิทธิส่วนบุคคล ไม่ใช่เรื่องที่มีความสำคัญ ไม่ได้เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการนำเสนอผลงาน”

สำหรับความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้าแล้ว ผลงานศิลปกรรมให้เสรีภาพที่กว้างเพื่อแสดงออกถึงความคิดเห็นของคนในมุมมองต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่แสดงความรู้สึกส่วนตัว การวิพากษ์สังคมและรวมไปถึงการแสดงออกของศิลปะเพื่อศิลปะเอง ข้าพเจ้ามองเห็นชีวิตของคนว่าล้วนเชื่อมต่อกันสัมพันธ์กันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ส่วนประกอบของทัศนคติที่แตกต่างของคนในสังคมล้วนส่งผลให้เกิดการปฏิบัติต่อกัน ความเชื่อในเครื่องรางของขลังในปัจจุบันเป็นประเด็นที่สำคัญอันหนึ่ง ที่ส่งผลให้คนมีความปรารถนาในอำนาจและความร่ำรวยที่เพิ่มมากขึ้น ทัศนคติ

เหล่านี้อาจส่งผลในการเอารัดเอาเปรียบกันโดยมีผลประโยชน์เป็นที่ตั้งจนเกิดผลกระทบของคนในสังคมวงกว้างและกลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากแก่การเยียวยาในเวลาต่อมา

“การถ่ายภาพน่าจะแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศของเครื่องรางที่อยู่ ในลักษณะของการบูชาจากสถานที่ต่างๆ ในสังคมหรืออยู่ในบรรยากาศของความขลัง”

“ความตั้งใจของการถ่ายภาพที่แสดงออกมานั้น ได้สื่อถึงโลกในระบบทุนนิยมในปัจจุบันที่นายทุนใช้การผลิตในระบบอุตสาหกรรมผลิตสินค้าออกมามากมายในตลาด เพื่อมุ่งหวังทำกำไรแต่ฝ่ายเดียวและไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดต่อผู้บริโภค”

สำหรับการถ่ายภาพผลงานชุดนี้ ข้าพเจ้ามุ่งประเด็นไปที่การนำเสนอของลักษณะการผลิตเครื่องรางแบบบริโภคนิยมในตลาดปัจจุบันและไม่ได้สร้างพื้นที่นำเสนอในบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์หรือแสดงพลาณภาพของเครื่องรางของขลัง แต่เสนอในลักษณะรูปแบบเชิงพาณิชย์ศิลป์ ภาพถ่ายบางส่วนก็แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาของผู้คนต่อเครื่องรางที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งในผลงาน ข้าพเจ้ามีความเห็นว่ารายละเอียดภาพถ่ายในผลงานเป็นลักษณะการถ่ายภาพเชิงสารคดี (Documentary Photography) ที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระของความเป็นจริง แต่การนำเสนอผลงานภาพถ่ายทั้งหมดเป็นลักษณะภาพถ่ายแบบคอนเซ็ปชวล (Conceptual Photography) โดยการคัดเลือกภาพที่แสดงตามแนวความคิดที่กำหนดไว้

“ผลงานชุดนี้ ที่ใช้คำต่างๆ กระปรียบเป็นจังหวะและหายไปจากตัวภาพ เป็นเทคนิควิธีการที่น่าสนใจ ซึ่งทำให้ผู้ชมอยากค้นหาและอยากอ่านคำเหล่านั้นว่าได้กล่าวถึงอะไรบ้าง”

“ไม่น่าใช้คำเหล่านี้ในการสร้างสรรค์งานเพราะทำให้รับกวนภาพถ่ายในผลงานและเป็นการแสดงออกที่ตรงเกินไป อาจใช้กลวิธีทางศิลปะที่แยบยลกว่านี้”

ในการนำเสนอผลงานโดยใช้ถ้อยคำร่วมสร้างสรรค์นั้น ข้าพเจ้าคำนึงสถานะของภาพถ่ายที่โอบล้อมในห้องนิทรรศการที่ส่งผลปะทะกับผู้ชม ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงพลาณภาพและความสำคัญของเครื่องรางเหล่านั้นและอาจทำให้หลงประเด็นในการตั้งคำถามเพื่อเกิดการลุ่มลึกตามแนวความคิดของข้าพเจ้า ถ้อยคำที่กระปรียบและหายไปนั้นมีความเกี่ยวข้องกันและเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระที่จำเป็นต้องทำงานร่วมกัน โดยข้าพเจ้าได้สังเกตจากผู้ชมที่พยายามอ่านถ้อยคำเหล่านั้นว่ามีความหมายอย่างไร ดังนั้นการเสนอถ้อยคำในลักษณะนี้จึงบรรลุถึงเป้าหมายที่สามารถส่งผลกระทบให้เกิดสภาวะต่างๆ ที่มีผลกับผู้ชม เพื่อการค้นหาและการตีความหมายของผลงานได้เป็นอย่างดี พร้อมกันนั้นก็เป็นการชักจูงให้เกิดการค้นหาวิธีการที่จะนำเสนอให้ตัวอักษรถ้อยคำทำงานอยู่ร่วมกันอย่างแยบยล

ข้อเสนอแนะและวิจารณ์ที่ข้าพเจ้ายกมาทั้งหมดนี้ ทำให้ข้าพเจ้าพบว่าผู้ชมมีความสนใจในผลงานของข้าพเจ้า ไม่ว่าจะเป็นแง่ของเนื้อหาสาระ การถ่ายภาพและการเสนอผลงานในรูปแบบศิลปกรรม ความคิดเห็นต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้เกิดการวิเคราะห์และจุดประกายความคิดในประเด็นใหม่ๆ เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมของข้าพเจ้าต่อไปในอนาคต

ข้าพเจ้าหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะสามารถให้ประโยชน์แก่ผู้สนใจ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการถ่ายภาพ เทคนิควิธีการของการสร้างสรรค์ผลงานและแนวความคิดของการนำเสนอผลงานศิลปกรรม จนกระทั่งถึงเนื้อหาสาระจากทัศนคติของความเชื่อในเครื่องรางของขลังที่เปลี่ยนแปลงไปในวิถีชีวิตปัจจุบัน โดยที่ผู้อ่านอาจใช้จินตนาการที่ไกลเกินกว่าข้าพเจ้า ในการคิดวิเคราะห์และเกิดความคิดในเชิงวิจารณ์ที่มีมิติเชื่อมโยงไปสู่รูปลักษณะของสิ่งอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ร่วมในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องการเมือง ศาสนา สังคมและศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ได้ในหลายมุมมอง สามารถเห็นถึงมายาคติที่อยู่ภายใต้สิ่งเหล่านั้นและเกิดทัศนคติในมุมที่แตกต่างในการดำเนินชีวิตภายใต้การปฏิบัติที่มีความชอบธรรมและการร่วมอาศัยในพื้นที่สังคมอันดิรัจฉาน